

บทความวิจัยฉบับสมบูรณ์

การนำเสนอผลงานวิจัยแบบบรรยาย

และการจัดนิทรรศการทางวิชาการ

ราชภัฏวิชาการเพื่อท้องถิ่น ครั้งที่ ๖

ระหว่างวันที่ ๑๔-๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

“ราชภัฏเชียงใหม่
เทิดไท้ ๘๕ พรรษา มหาราชัน”

Handwritten mark

บทความวิจัยฉบับสมบูรณ์

การนำเสนอผลงานวิจัยแบบบรรยายและการจัดนิทรรศการทางวิชาการ

ราชภัฏวิชาการเพื่อท้องถิ่น
ครั้งที่ ๖

ระหว่างวันที่ ๑๔-๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖

“ราชภัฏเชียงใหม่
เทิดไท้ ๘๕ พรรษา มหาราชัน”

บทความวิจัยฉบับสมบูรณ์การนำเสนอผลงานวิจัยแบบบรรยายและการจัดนิทรรศการทางวิชาการ
ราชภัฏวิชาการเพื่อท้องถิ่น ครั้งที่ ๖ ระหว่างวันที่ ๑๔-๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖
“ราชภัฏเชียงใหม่ เทิดไท้ ๘๕ พรรษา มหาราชัน”

ISBN 978-616-7669-15-1

จัดทำโดย สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
อาคารราชภัฏเฉลิมพระเกียรติ ชั้น 14 เลขที่ 202 ถนนโชตนา ตำบลช้างเผือก
อำเภอเมือง จังหวัดเชียงใหม่ 50300
โทรศัพท์/โทรสาร 053-885950

ที่ปรึกษา รองศาสตราจารย์ ดร.ประพันธ์ ธรรมไชย อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่
รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวดี ม้าลำพอง ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสถาบันวิจัยและพัฒนา
รองศาสตราจารย์ ดร.อวารณ์ โอภาสพัฒนกิจ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสถาบันวิจัยและพัฒนา
รองศาสตราจารย์ นพ.สิทธิพร บุญยนิคย์ ผู้ทรงคุณวุฒิประจำสถาบันวิจัยและพัฒนา

รายชื่อผู้ทรงคุณวุฒิอ่านบทความราชภัฏวิชาการเพื่อท้องถิ่น ครั้งที่ ๖ “ราชภัฏเชียงใหม่ เทิดไท้ ๘๕ พรรษา มหาราชัน”

1. ศาสตราจารย์ ดร.มนัส สุวรรณ	8. ผู้ช่วยศาสตราจารย์พิชญ์สินี ชมพุดำ
2. รองศาสตราจารย์ ดร.วิบูลย์ รัตนพานนท์	9. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ศิริจันทร์ เชื้อสุวรรณ
3. รองศาสตราจารย์ ดร.วรรณวดี ม้าลำพอง	10. ผู้ช่วยศาสตราจารย์กมลทิพย์ คำใจ
4. รองศาสตราจารย์ ดร.วีระศักดิ์ ชมพุดำ	11. อาจารย์ ดร.ศิริมาศ โกศลย์พิพัฒน์
5. รองศาสตราจารย์พิทยาภรณ์ มานะจิติ	12. อาจารย์ ดร.ทัตพร คุณประดิษฐ์
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชฎิภักดิ์ เขมวิมุตติวงศ์	13. อาจารย์ ดร.กาญจนา สุระ
7. ผู้ช่วยศาสตราจารย์บุญเลิศ กลิ่นรัตน์	14. อาจารย์ ดร.กัญญพัสรี กล่อมจงเจริญ

บรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์มนตรี ศิริจันทร์ชื่น ผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

ผู้ช่วยบรรณาธิการ ผู้ช่วยศาสตราจารย์วิไลลักษณ์ กิติบุตร รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา
อาจารย์ ดร.จิตติมา กัตัญญู รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

หัวหน้ากองบรรณาธิการ

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.นครินทร์ พรธิไพเราะ รองผู้อำนวยการสถาบันวิจัยและพัฒนา

กองบรรณาธิการ นางสาวศิริพร ริพล หัวหน้าสำนักงานสถาบันวิจัยและพัฒนา
นางสาวกรรณิกา ชาซง นักวิชาการเงินและบัญชี
นางพิมพ์พรรณ สุญโญ นักวิชาการพัสดุ
นางสาวณัฐธยาน์ บันเทา นักวิจัย
นางสาวกรทอง ลีสุวรรณ นักวิจัย
นางสาวหทัยพร วังพฤกษ์ นักวิเคราะห์นโยบายและแผน
นางสาวจินตภา อัจฉริยากร นักวิชาการศึกษา
นางสาวภัคจิรา กาบใจ นักวิชาการศึกษา
นายปรัชญา ไชยวงศ์ นักวิชาการคอมพิวเตอร์
นายวิชาวุธ สุวรรณคำ เจ้าหน้าที่ธุรการ

✓
ข้อความหรือข้อคิดเห็นในเอกสารการประชุมวิชาการระดับชาติฉบับนี้เป็นของผู้เขียน
มิใช่ความรับผิดชอบของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่

บทบาทขององค์กรชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ ในการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม

The Role of Community Organizations and Khong Ma-Duea Subdistrict Administrative Organization for Flood Crisis Management

รุ่งอรุณ แจ่มกระจ่าง¹ สุพินดา กวินโสภณ¹ และสวรรยา ธรรมอภิพล²

¹ นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

² อาจารย์ ดร.ประจำคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยศิลปากร

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ และบทบาทองค์กรชุมชนคลองมะเดื่อในการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม ดำเนินการเก็บข้อมูลโดยใช้วิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม และการสัมภาษณ์เชิงลึก กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ ผู้ใหญ่บ้าน และประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 5 ปี รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน

ผลการศึกษาพบว่า องค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อมีบทบาทในการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม 4 ด้าน คือ (1) ด้านการรับมือและการเตรียมความพร้อมต่อการเกิดน้ำท่วม โดยมีมาตรการ 3 ระยะ คือ ระยะก่อนเกิดน้ำท่วมมีการกำจัดผักตบชวา กำจัดเศษขยะออกจากแม่น้ำลำคลอง และมีการขุดลอกคูคลองที่ตื้นเขินให้ลึกขึ้น ระยะขณะเกิดน้ำท่วม มีการปิดประตูระบายน้ำเพื่อทำการสูบน้ำออก มีการแจกกระสอบทรายเพื่อสร้างคันกันน้ำและใช้เครื่องสูบน้ำ สูบน้ำออกจากพื้นที่ และระยะหลังเกิดน้ำท่วม มีการฟื้นฟูพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายจากปัญหาน้ำท่วมและจ่ายค่าชดเชยความเสียหายให้กับชาวบ้าน (2) ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม โดยใช้กระสอบทรายกันน้ำ (3) ด้านการวางแผนลดผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วม โดยการขุดลอกคลองเพื่อขยายเส้นทางไหลของน้ำเพื่อรองรับน้ำได้มากขึ้น และ (4) ด้านการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมทางองค์การบริหารส่วนตำบลไม่มีการจัดอบรม เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่น้ำท่วมในพื้นที่ส่วนองค์กรชุมชนมีบทบาทในการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม 4 ด้าน คือ (1) ด้านการรับมือและการเตรียมความพร้อมต่อการเกิดน้ำท่วม โดยการติดตามข่าวสาร มีการประเมินสถานการณ์ด้วยตนเอง และจากการประชาสัมพันธ์ของผู้ใหญ่บ้านผ่านเสียงตามสาย (2) ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม โดยชาวบ้านจะมีการป้องกันน้ำในบริเวณบ้านเรือนของตนเองโดยการกั้นกระสอบทราย การก่ออิฐ เพื่อป้องกันไม่ให้น้ำไหลเข้าบ้าน (3) ด้านการวางแผนลดผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วม โดยการประชุมระหว่างชาวบ้านด้วยกันเองเพื่อหาแนวทางร่วมกันในการป้องกันน้ำท่วมในอนาคต และ (4) ด้านการอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วม ในส่วนนี้ยังไม่ได้มีการจัดอบรมมาก่อน เนื่องจากเป็นครั้งแรกที่น้ำท่วมในพื้นที่ที่กล่าวมาจะเห็นว่าทางองค์กรชุมชนยังไม่ปรากฏผู้นำที่ชัดเจน เนื่องจากการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมในครั้งนี้จะอาศัยความร่วมมือของกลุ่มชาวบ้านตามศักยภาพและความพร้อมของชาวบ้าน ในขณะที่การดำเนินการขององค์การบริหารส่วนตำบล จะได้รับคำสั่งจากนายกองค์การบริหารส่วนตำบลและการจัดสรรงบประมาณจากรัฐบาล ในการซื้อกระสอบทรายจึงทำให้เกิดความล่าช้าในการดำเนินงาน อีกทั้งยังดูแลได้ไม่ทั่วถึงในพื้นที่ที่ห่างไกลออกไปองค์กรชุมชนจึงเป็นหน่วยงานที่มีความคล่องตัวสูงในการดำเนินการจัดการกับปัญหาน้ำท่วมสามารถทำได้อย่างทันที่ตามศักยภาพและความพร้อมของตนเอง โดยมีต้องรออำนาจการสั่งการจากหน่วยงานในระดับสูงเมื่อเทียบกับองค์การบริหารส่วนตำบลที่ต้องอาศัยอำนาจการสั่งการจากหน่วยงานระดับสูง เช่น องค์การบริหารส่วนจังหวัด กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นต้น ทำให้การแก้ไขปัญหาน้ำเป็นไปได้อย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ: บทบาท, องค์การบริหารส่วนตำบล, องค์กรชุมชน

บทนำ

น้ำท่วมเป็นอุทกภัยที่เกิดขึ้นเป็นประจำทุกปีในหลายพื้นที่ของประเทศไทย โดยในปีพ.ศ.2532 ได้เกิดพายุไต้ฝุ่นเกย์ (Typhoon Gay) สร้างความเสียหายแก่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และจังหวัดชุมพร โดยประเมินมูลค่าความเสียหายประมาณ 11,257,265,265 บาท ในปี พ.ศ.2537 ได้เกิดพายุฝนฤดูร้อน หรือที่เรียกว่าปรากฏการณ์ "ฝนพินปี" ความเสียหายดังกล่าวไม่สามารถประเมินมูลค่าความเสียหายได้ ในปี พ.ศ.2540 เกิดพายุลินดา ส่งผลเกิดฝนตกหนักมากต่อเนื่องหลายวันเกิดน้ำท่วมฉับพลัน น้ำป่าไหลหลากในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพชรบุรี สมุทรสงคราม ราชบุรี และกาญจนบุรี ประเมินมูลค่าความเสียหายรวม 213,054,675 บาท ในปีพ.ศ.2543 ได้เกิดน้ำท่วมในอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ประเมินมูลค่าความเสียหายประมาณ 10,000 ล้านบาท ในปี พ.ศ.2553-2554 ได้เกิดพายุฝนตกต่อเนื่องมูลค่าความเสียหายกว่า 1,321 ล้านบาท และล่าสุดในปี พ.ศ.2554 ได้เกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ของประเทศไทย ส่งผลให้เกิดน้ำท่วมฉับพลันทางภาคเหนือและภาคกลาง น้ำท่วมในครั้งนี้ทำให้พื้นที่เกษตรกรรมและอุตสาหกรรมได้รับความเสียหายทั้งหมด 63 จังหวัด ตั้งแต่ จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดสุโขทัย จังหวัดพิษณุโลก จังหวัดกำแพงเพชร จังหวัดพิจิตร จังหวัดนครสวรรค์ เรื่อยลงมาจนถึงจังหวัดอุทัยธานี จังหวัดชัยนาท จังหวัดลพบุรี จังหวัดสระบุรี จังหวัดสิงห์บุรี จังหวัดพระนครศรีอยุธยา กรุงเทพมหานคร ฯลฯ รวมถึงจังหวัดนครปฐมและจังหวัดสมุทรสาคร ประเมินมูลค่าความเสียหายสูงถึง 156,700 ล้านบาท

จังหวัดสมุทรสาครเป็นจังหวัดหนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากน้ำท่วมครั้งยิ่งใหญ่นี้ โดยพื้นที่ที่ได้รับความเสียหายอยู่ในอำเภอบ้านแพ้ว ซึ่งส่วนใหญ่เป็นพื้นที่เพาะปลูกพืช เช่น สวนมะพร้าว สวนส้มโอ และอีกส่วนหนึ่งอยู่ในภาคอุตสาหกรรมในอำเภอกระทุ่มแบน นอกจากนี้การประมงชายฝั่งซึ่งอยู่ในเขตอำเภอเมืองก็ยังได้รับผลกระทบครั้งนี้อีกด้วย ซึ่งมูลค่าความเสียหายดังกล่าวยังส่งผลกระทบต่อระบบเศรษฐกิจของประเทศ เนื่องจากจังหวัดสมุทรสาครเป็นแหล่งผลิตสัตว์น้ำที่สำคัญของประเทศ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นซึ่งถือว่าเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุด จึงมีบทบาทสำคัญในการร่วมแก้ไขปัญหาอย่างจริงจัง มีการออกข้อบัญญัติท้องถิ่นโดยมีเป้าหมายสำคัญ 2 ประการ คือ เพื่อควบคุมพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของมนุษย์และเพื่อวางแผนการแก้ไขปัญหาในการพัฒนาชุมชนซึ่งรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2550 รับรองอำนาจขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและดูแลทรัพยากรธรรมชาติ รัฐธรรมนูญในมาตรา 290 กล่าวไว้ว่า องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจหน้าที่ในการจัดการการบำรุงรักษาและการใช้ประโยชน์จาก

ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในเขตพื้นที่ อีกทั้งกฎหมายรัฐธรรมนูญยังได้กล่าวถึงบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ในมาตราที่ 66 ความว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรมและมาตราที่ 67 ข้อที่ 4 ความว่า องค์กรบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัยทางองค์การบริหารส่วนตำบลลงมติเมื่อจึงมีบทบาทหน้าที่ในการแก้ไขปัญหาที่น้ำท่วมในครั้งนี้โดยตรง จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยครั้งนี้

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาบทบาทขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ และบทบาทขององค์กรชุมชนในการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม

ขอบเขตการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาถึงบทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อและศึกษาถึงบทบาทขององค์กรชุมชนในการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม โดยเลือกพื้นที่ศึกษา (Study site) องค์กรบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ ตำบลคลองมะเดื่อ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัดสมุทรสาคร ผู้วิจัยกำหนดผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key informants) 2 กลุ่ม คือ ผู้นำอย่างเป็นทางการ ประกอบด้วย นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ รวมถึงผู้ใหญ่บ้านทั้ง 11 หมู่บ้าน และองค์กรชุมชน ได้แก่ ชาวบ้านที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ไม่น้อยกว่า 5 ปี เริ่มดำเนินการศึกษาตั้งแต่เดือนมิถุนายน พ.ศ.2555 ถึงเดือนพฤศจิกายน พ.ศ.2555 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 6 เดือน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ องค์กรชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งในระดับชุมชน ระดับตำบล ระดับจังหวัด ไปจนถึงระดับประเทศ นำไปใช้ประกอบการวางแผนกำหนดนโยบายในการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม

วิธีการดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการศึกษาโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยทำการศึกษาข้อมูลทุติยภูมิเกี่ยวกับแนวคิดและทฤษฎีในการบริหารจัดการ บทบาทหน้าที่ขององค์การบริหารส่วนตำบล และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากหนังสือ เอกสาร ตำรางานวิจัย ระบบสืบค้นทางอินเทอร์เน็ต เพื่อนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการศึกษาและเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิโดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กลุ่มผู้ให้ข้อมูลคือ นายกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ ปลัดองค์การบริหารส่วนตำบล คลองมะเดื่อ สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ ผู้ใหญ่บ้านและประชากรที่อาศัยอยู่ในพื้นที่มากกว่า 5 ปี รวมจำนวนทั้งสิ้น 30 คน รวมถึงวิธีการสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-participant Observation) ข้อมูลเชิงคุณภาพที่ได้จากการศึกษาเอกสาร การสัมภาษณ์เชิงลึกและการสังเกตจะถูกนำมา

ตรวจสอบความครบถ้วนและความถูกต้องของข้อมูลแบบสามเส้า (Triangulation Data) วิเคราะห์เนื้อหา จัดหมวดหมู่ ตามประเด็นการศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ สรุปและนำเสนอผลการศึกษาเชิงพรรณนาความภายใต้กรอบแนวคิดและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

อภิปรายผล

ปัญหาน้ำท่วมเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติซึ่งก่อให้เกิดผลกระทบมากมาย ไม่ว่าจะเป็นความเสียหายทางด้านเศรษฐกิจ และสังคม ดังนั้นจึงจำเป็นที่จะต้องมีการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม เพื่อเป็นการลดความเสี่ยงในการเกิดปัญหาน้ำท่วม ซึ่งหน่วยงานภาครัฐที่มีหน้าที่ดูแลพื้นที่และป้องกันรวมทั้งจัดการปัญหาน้ำท่วมนั้นก็คือ องค์การบริหารส่วนตำบล ซึ่งได้มีกฎหมายออกมารับรองภายใต้บังคับแห่งกฎหมาย ในมาตราที่ 66 ความว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนา ตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม มาตราที่ 67 ข้อที่ 4 ความว่า องค์การบริหารส่วนตำบลมีหน้าที่ในการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย โดยองค์การบริหารส่วนตำบลจะมีหน้าที่ในการบริหารจัดการที่เป็นกระบวนการ ซึ่งตรงกับหลักการจัดการของ Henri Fayol (อ้างใน พินิตพรหม แยมศรี 2551:15) ที่ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดการประกอบไปด้วยหน้าที่ต่างๆ 5 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การบังคับบัญชาสั่งการ การประสานงาน และการควบคุม ในปี พ.ศ.2554 พื้นที่ในตำบลคลองมะเดื่อ เป็นพื้นที่หนึ่งที่ได้รับผลกระทบจากการภาวะน้ำท่วมโดยภายในตำบลคลองมะเดื่อมีประมาณ 4 หมู่บ้าน ที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดปัญหาน้ำท่วม คือ หมู่ที่ 11 บ้านคลองสะพานดำ หมู่ที่ 10 บ้านคลองตาเฉย หมู่ที่ 7 บ้านคลองผู้ใหญ่ลอย และหมู่ที่ 2 บ้านคลองอ่อนใจ ทั้งนี้องค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อได้ดำเนินการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1. ด้านการรับมือและการเตรียมความพร้อมต่อการเกิดน้ำท่วม 2. ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม 3. ด้านการวางแผนลดผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วม 4. ด้านการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วมโดยด้านที่ประสบความสำเร็จมากที่สุดคือ ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากในพื้นที่นี้ไม่เคยประสบปัญหาน้ำท่วมมาก่อน แต่สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมได้ดี จึงทำให้สร้างความเสียหายในระดับน้อยจะมีเพียงหมู่ที่ 11 บ้านคลองสะพานดำ ที่ได้รับความเสียหายมากที่สุดเพียงหมู่บ้านเดียว ส่วนด้านที่ประสบปัญหามากที่สุดคือ การรับมือและการเตรียมความพร้อมต่อการเกิดน้ำท่วมเนื่องจากพื้นที่นี้ไม่เคยประสบกับเหตุการณ์การเกิดน้ำท่วมมาก่อน จึงไม่มีการเตรียมความพร้อมเท่าที่ควร แต่ในภาพรวมถือว่าประสบความสำเร็จ เนื่องจากสามารถแก้ไขและควบคุมเหตุการณ์ในครั้งนี้ได้อย่างทันท่วงทีเมื่อเปรียบเทียบกับหลายพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบอย่างหนัก จึงทำให้พื้นที่นี้ไม่สามารถท่วมในพื้นที่ตำบลคลองมะเดื่อได้ทั้งหมด นอกจากนี้องค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อมีการวางแผนเพื่อรับมือกับปัญหาน้ำท่วม โดยขณะที่เกิดน้ำท่วมได้มีการจัดการที่ดีในการกระจายเจ้าหน้าที่เพื่อให้การช่วยเหลือชาวบ้าน ที่ได้รับความเดือดร้อน มีการสั่งการ ประสานงาน และควบคุมงานที่ดีทำให้น้ำไม่สามารถท่วมในพื้นที่ได้ทั้งหมด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีณย์ ชายสงค์ (2549) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหวะ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหวะ อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการศึกษาพบว่า กระบวนการบริหารจัดการของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหวะเป็นไปตามหลักการบริหารจัดการ

ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ การอำนวยการ และการควบคุมงาน ซึ่งทางองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ
ก็มีจัดการเช่นเดียวกัน จึงทำให้สามารถป้องกันและแก้ไขปัญหาน้ำท่วมในครั้งนี้ได้อย่างทันที่

บทบาทขององค์กรชุมชนได้ดำเนินการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม ผลการศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ
1. ด้านการรับมือและการเตรียมความพร้อมต่อการเกิดน้ำท่วม 2. ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม 3. ด้านการวางแผน
ลดผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วม 4. ด้านการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วม โดยด้านที่ประสบความสำเร็จมากที่สุด
คือ ด้านการป้องกันและการแก้ไขปัญหาน้ำท่วม เนื่องจากชาวบ้านให้ความร่วมมือในการป้องกันน้ำท่วมจึงส่งผลให้ในพื้นที่เกิด
ความเสียหายน้อยกว่าพื้นที่อื่นในบริเวณใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากการเกิดปัญหาน้ำท่วมในครั้งนี้ ส่วนด้านที่ประสบปัญหา
มากที่สุดคือ การรับมือและการเตรียมความพร้อมต่อการเกิดน้ำท่วม เนื่องจากพื้นที่นี้ไม่เคยประสบกับเหตุการณ์การเกิดน้ำท่วม
มาก่อน ชาวบ้านจึงไม่มีการเตรียมความพร้อมเท่าที่ควร แต่ในภาพรวมถือว่าการป้องกันน้ำท่วมในส่วนขององค์กรชุมชน ประสบ
ความสำเร็จเนื่องจากชาวบ้านสามารถรวมตัวกันและช่วยกันหาวิธีป้องกันน้ำท่วมตามศักยภาพของตนเองจนประสบความสำเร็จในที่สุด
น้ำไม่สามารถท่วมพื้นที่ทั้งหมดของตำบลคลองมะเดื่อได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัชชา สิงหะทะแสน (2551) ได้ศึกษาเรื่อง
บทบาทของผู้นำกับการจัดการชุมชนแออัด : กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางวัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา
บทบาทของผู้นำกับการจัดการชุมชนแออัดผลการศึกษาพบว่า บทบาทของผู้นำชุมชนที่แสดงออกหรือสภาพการปฏิบัติงานจะมี
คุณภาพมากขึ้นขึ้นอยู่กับปัจจัยภายในตัวบุคคล คือ ชีตความสามารถภายในอันเป็นพลังในตัวบุคคล ซึ่งแต่ละคนจะมีความแตกต่าง
ทั้งนี้ศักยภาพสามารถสร้างได้จากการศึกษาเรียนรู้และประสบการณ์ บทบาทขององค์กรชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลก็เช่น
เดียวกัน เนื่องจากทั้งผู้นำที่เป็นทางการและชาวบ้านต่างก็ให้ความร่วมมือร่วมใจกันเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วมตามศักยภาพที่ตนเองมี
จนประสบความสำเร็จในที่สุด เนื่องจากในพื้นที่นี้ไม่เคยประสบกับปัญหาน้ำท่วมมาก่อน จึงไม่มีแผนการรองรับปัญหาน้ำท่วมเท่าที่ควร
แต่สามารถแก้ไขและป้องกันการเกิดน้ำท่วมได้อย่างทันที่ น้ำจึงไม่สามารถท่วมในพื้นที่ได้ทั้งหมด ซึ่งความสำเร็จวัดได้จาก
ประสิทธิภาพ (Efficiency) และประสิทธิผล (Effectiveness) ของการดำเนินการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม กล่าวคือ
ประสิทธิภาพในการดำเนินการไม่ว่าจะเป็นการป้องกัน การวางแผน การแก้ไขปัญหา น้ำท่วม ทางองค์กรชุมชนและองค์การบริหารส่วน
ตำบลสามารถดำเนินการได้จนบรรลุเป้าหมาย (ประสิทธิผล) ในการป้องกันและลดผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วมในครั้งนี้ได้อย่าง
ทันที่ นอกจากนี้้องค์กรชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลจะต้องมีการชี้แจงเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันในการกำหนดแนวทาง
และการวางแผนการดำเนินการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม ทั้งด้านการรับมือและการเตรียมความพร้อมการป้องกัน
และการแก้ไขปัญหา น้ำท่วม การวางแผนลดผลกระทบจากปัญหาน้ำท่วม และการอบรมให้ความรู้แก่ประชาชนเกี่ยวกับปัญหาน้ำท่วม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาจะเป็นประโยชน์ต่อองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อ องค์กรชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง
นำไปใช้ประกอบการวางแผน กำหนดนโยบาย ในการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันปัญหาน้ำท่วม

กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อและชาวบ้านชุมชนคลองมะเดื่อ อำเภอกระทุ่มแบน จังหวัด
สมุทรสาคร ในการให้ข้อมูลที่เป็ประโยชน์ต่องานวิจัยชิ้นนี้ ขอขอบพระคุณคณะวิทยากรจัดการที่ให้การสนับสนุนการวิจัย

บรรณานุกรม

- กิตติ โล่ห์เพชรรัตน์. ย้อนตำนานน้ำท่วมกรุงเทพฯ. กรุงเทพมหานคร : นกฮูก พับลิชชิ่ง, 2554.
ธงชัย สันติวงศ์. หลักการจัดการ. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, 2545.
นิรมล กิตติสกุล. องค์การและการจัดการ. กาญจนบุรี : คณะวิทยาการจัดการ สถาบันราชภัฏกาญจนบุรี, 2545.
พินิจ จันทร และคณะ. น้ำท่วมกรุงเทพฯ วิกฤตประเทศไทยวิกฤตโลก. กรุงเทพมหานคร : ย้อนรอย, 2554.
พิมลพรรณ แยมศรี. การจัดการธนาคารหมู่บ้านลุ่มฝั่ง ตำบลลุ่มลุ่ม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี : สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตร
บัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2552
วิรัช นิภาวรรณ. การบริหารจัดการและการบริหารการพัฒนาขององค์กรตามรัฐธรรมนูญและหน่วยงานของรัฐ. กรุงเทพมหานคร :
สำนักพิมพ์นิติธรรม, 2548.

ศรัณยู์ ขายสงค์. การบริหารกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านคลองหะ อำเภอดงหลวง จังหวัดสงขลา. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2549.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์และคณะ. การบริหารตลาดชุมชน. กรุงเทพมหานคร : พัฒนาศึกษา, 2545.

ทัชชา สิงหะทะแสน. บทบาทของผู้นำกับการจัดการชุมชนแออัด : กรณีศึกษาชุมชนบ้านบางวัว เขตบางเขน กรุงเทพมหานคร. สารนิพนธ์ปริญญาศิลปศาสตรบัณฑิต มหาวิทยาลัยศิลปากร, 2551.

ไทยรัฐออนไลน์ ทีมข่าวเศรษฐกิจ. พายุนกเตน (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://soclaimon.wordpress.com/2011/08/30/>

วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี. พายุเกย์และพายุลินดา. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://th.wikipedia.org/wiki/...>

หนังสือพิมพ์เชียงใหม่รายธุรกิจ online. ย้อนรอยน้ำท่วม. (ออนไลน์). เข้าถึงเมื่อ 28 มิถุนายน 2555, เข้าถึงได้จาก <http://www.cr-businessonline.com/>

แบบแสดงหลักฐานการมีส่วนร่วมในผลงานทางวิชาการ

ประเภทของผลงานทางวิชาการ

บทความทางวิชาการ ตำรา หนังสือ งานวิจัย ผลงานทางวิชาการในลักษณะอื่น

ชื่อผลงานทางวิชาการ บทบาทขององค์กรชุมชนและองค์การบริหารส่วนตำบลคลองมะเดื่อในการบริหารจัดการน้ำเพื่อป้องกันน้ำท่วม

ระบุการเผยแพร่ นำเสนอในการประชุมวิชาการราชภัฏวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ครั้งที่ ๖ ระหว่างวันที่ ๑๔-๑๖ กุมภาพันธ์ ๒๕๕๖ และตีพิมพ์รวมเล่มใน proceeding การประชุมวิชาการราชภัฏวิชาการเพื่อพัฒนาท้องถิ่น ครั้งที่ ๖ หน้าที่ ๓๐-๓๔.

ผู้ร่วมงาน จำนวน ๓ คน แต่ละคนมีส่วนร่วมและหน้าที่ความรับผิดชอบ ดังนี้

ที่	ชื่อผู้ร่วมงาน	สัดส่วนผลงาน (ร้อยละ)	หน้าที่ความรับผิดชอบ
๑.	นางสาวสวรรรยา ธรรมอภิพล	๖๐	หัวหน้าโครงการวิจัย รับผิดชอบในการวางแผน ออกแบบการวิจัย อภิปรายผล เตรียมต้นฉบับเพื่อการตีพิมพ์เผยแพร่
๒.	นางสาวรุ่งอรุณ แจ่มกระจ่าง	๒๐	ร่วมวิจัย ทำงานวิจัยในส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลแปลผล อภิปรายผล
๓.	นางสาวสุพินดา กวินโสภณ	๒๐	ร่วมวิจัย ทำงานวิจัยในส่วนเก็บรวบรวมข้อมูลแปลผล อภิปรายผล

ขอรับรองว่าเป็นความจริง

ลงชื่อ.....

(นางสาวสวรรรยา ธรรมอภิพล)

ลงชื่อ.....

(นางสาวรุ่งอรุณ แจ่มกระจ่าง)

ลงชื่อ.....สุพินดา กวินโสภณ.....

(นางสาวสุพินดา กวินโสภณ)